

MAMLAKATIMIZGA TASHRIF BUYURAYOTGAN TURISTLAR OQIMINI KO'PAYTIRISHDA BARQAROR TURIZMNING AHAMIYATI VA UNI SERTIFIKATLASH

Sharipov Bositxon Bahodir o'g'li

Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi huzuridagi Turizm qo'mitasi "Turizm xizmatlarini sertifikatlash markazi" DUK mutaxassisi, sharipovbositkhon@gmail.com

Annotatsiya: Bugungi raqobatbardosh bozor sharoitida nafaqat boshqa sohalarda balki turizm sohasida ham raqobat juda yuqori bo'lib, bu nafaqat mahalliy balki xalqaro tarzdagi raqobat desak adashmagan bo'lamiz. Bunday raqobat sharoitida mamlakatimizga tashrif buyurayotgan turistlar oqimini ko'paytirish, ularga sifatli xizmat ko'rsatish, jahon bozorida o'z o'rnimizga ega bo'lish uchun ham turizm sohasini tartibga solib turish, undagi yutuq va kamchiliklarni doimiy tarzda tahlil qilib borish, xizmat ko'rsatish sifatining doimiyligini ta'minlash, marketing strategiyalaridan foydalanish, sohaga yetarli bo'lgan infratuzilmani yaratish, malakali kadrlar yetishtirish zarur hisoblanadi.

Kalit so'zlar: turizm, barqaror turizm, xizmat, raqobat, sifat, standartlar, raqobatbardosh, joylashtirish xizmati, turist, joylashtirish vositalari, mehmonxonalar, xodimlar malakasi, sifatning doimiyligi, xalqaro.

Annotation: In today's competitive market, competition is very high not only in other fields, but also in the field of tourism. In the conditions of such competition, to increase the flow of tourists visiting our country, to provide them with quality service, to organize the tourism industry in order to have our place in the world market, to constantly analyze its achievements and shortcomings, it is necessary to use marketing strategies to ensure the continuity of the quality of the presentation, to create an infrastructure sufficient for the industry and to train qualified personnel.

Key words: tourism, sustainable tourism, service, competition, quality, standards, competitive, accommodation service, tourist, accommodation facilities, hotels, staff qualification, consistency of quality, international.

Globalizatsiya va daromadlarning ko'payishi turizm sohasining jadal o'sishi uchun qulay shart-sharoit yaratdi. 1995-yilda Lanzarote (Ispaniya) shahrida bo'lib o'tgan barqaror turizm bo'yicha jahon konferensiyasidan boshlab, BMT va jahon sayyohlik tashkilotining (UNWTO) siyosiy kun tartibida doimiy ravishda "Barqaror turizmni rivojlantirish" va "Barqaror turizm" tushunchalari paydo bo'ldi. Biroq, UNWTO hujjatlari ko'pincha bu tushunchalarni sinonimlar sifatida ishlatadi.

Shunday qilib, barqaror turizm nima uchun kerak?

1) turizmni rivojlantirishning asosiy elementi bo‘lgan tabiiy resurslardan optimal foydalanishni ta’minlash, muhim ekologik jarayonlarni qo‘llab-quvvatlash va tabiiy resurslar va bioxilma-xillikni saqlashga yordam berish;

2) mezbon jamoalarning ijtimoiy-madaniy xususiyatlarini hurmat qilish, madaniy merosini va an’anaviy qadriyatlarini saqlab qolish va madaniyatlararo tushunish va bag‘rikenglikni targ‘ib qilish;

3) barqaror bandlik va daromad imkoniyatlari, mezbon jamoalarda ijtimoiy xavfsizlik, shunday qilib qashshoqlikni kamaytirishga hissa qo‘shish va barcha ishtirokchilar uchun ijtimoiy-iqtisodiy foydani teng tarqatish orqali yashovchan, uzoq muddatli iqtisodiy operatsiyalarni kafolatlash.

Barqaror turizmni rivojlantirish barcha manfaatdor tomonlarning ongli ishtirokini va ishtirok etishni kengaytirish va kelishuvga erishish uchun kuchli siyosiy yetakchilikni talab qiladi. Barqaror rivojlanishga erishish uzluksiz jarayon bo‘lib, zarur hollarda profilaktik va/yoki tuzatuvchi choralarni ko‘rish uchun uning ta’sirini doimiy ravishda kuzatib borishni talab qiladi.

Bugungi kunda ekologik barqarorlik bozorda raqobatbardoshlikning muhim omili bo‘lib bormoqda. Ekologik xabardorlikni oshirish, xalqaro standartlarni joriy etish, samarali ekologik texnologiyalarni qo‘llash mamlakatda turistik tarmoqni yanada rivojlantirishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. O‘zbekiston Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev 2020-yil 28-sentabrdagi yig‘ilishda ta’kidlab o‘tgandek, mahsulotning sifati va raqobatbardoshligini oshirish uchun milliy standartlarni xalqaro talablarga muvofiq darajaga keltirish va ularni korxonalarda joriy etish muhimdir.

1-diagramma

2022-yilda barqaror turizm bo‘yicha yetakchilik qilgan davlatlar ketma-ketligi¹

¹ https://t.me/statistika_rasmiy Telegram kanalidan olingan ma’lumotlar asosida yaratilgan muallif ishlanmasi.

Barqaror turizm ham turistik qoniqishning yuqori darajasini saqlab turishi va barqarorlik masalalari bo‘yicha tushunchalarini oshirish va barqaror turizm amaliyotlarini rag‘batlantirish orqali sezilarli tajriba orttirishlarini ta‘minlashi lozim.

UNWTO barqaror turizmni rivojlantirish uchun quyidagi ustuvor maqsadlarni shakllantirdi.

1. Iqtisodiy manfaatdorlik - turistik yo‘nalishlar va tadbirkorlik subyektlarining hayotiyiligini va raqobatbardoshligini ta‘minlash, shu orqali ular o‘z ravnaqini davom ettirish va uzoq muddatli foyda olishlarini ta‘minlash.

2. Mahalliy farovonlik - turizmning yo‘nalishlar ravnaqiga qo‘shgan hissasini maksimallashtirish, shu jumladan, mintaqaga turistik yukning nisbatlarini saqlab qolish.

3. Ish bilan bandlik sifati - turizm tomonidan yaratilgan va qo‘llab-quvvatlanadigan mahalliy ish o‘rinlari soni va sifatini oshirish, shu jumladan, haq darajasi, xizmat ko‘rsatish sharoitlari va jinsi, irqi, nogironligi yoki boshqa sabablarga ko‘ra kamsitishsiz barcha uchun mavjudlik.

4. Ijtimoiy adolat - mezbon hamjamiyat bo‘ylab turizm iqtisodiy va ijtimoiy foyda almashish tamoyilini targ‘ib qilish yaxshilandi, imkoniyatlar, shu jumladan, daromad va xizmatlar kambag‘allar uchun mavjud.

5. Affordable turizm - jinsi, irqi, jismoniy qobiliyatlari va hokazolardan qat‘iy nazar, barcha mehmonlar uchun xavfsiz va qulay turizmni ta‘minlaydi.

6. Mahalliy nazorat - mahalliy jamoalarni rejalashtirishga jalb qilish va ularni sohada turizmni boshqarish va kelajakda rivojlantirish haqida qaror qabul qilish imkonini beradi (boshqa manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashgandan so‘ng).

7. Jamiyat farovonligi - ijtimoiy tuzilmalar va resurslarga, qulayliklarga va hayotni qo‘llab-quvvatlash tizimlariga kirish, shu jumladan, mahalliy jamoalarda hayot

sifatini saqlab qolish va yaxshilash, ijtimoiy tanazzul yoki ekspluatatsiyaning har qanday shaklidan qochish.

8. Madaniy boylik - hurmat va tarixiy merosini oshirish, sahih madaniyat, an'analari va mezbun jamoalarning xususiyatlari.

9. Jismoniy yaxlitlik - shahar va tabiiy landshaftlarni saqlab qolish va yaxshilash hamda ularning vizual yoki jismoniy halokatini oldini olish.

10. Biologik xilma-xillik, tabiiy hududlar, yashash joylari va yovvoyi tabiatni muhofaza qilishni qo'llab-quvvatlash va ularga zararni kamaytirish.

11. Resurs samaradorligi - turizm va turizm faoliyatini rivojlantirishda kam va qayta tiklanmaydigan resurslardan foydalanishni minimallashtirish.

12. Ekologik tozalik - turistik korxonalar va turistlar tomonidan chiqindi chiqarish va havoni, suv va yer ifloslanishini kamaytirish.

Bu maqsadlar tadqiqot va rivojlanish muammosi va predmetini shakllantirish, turizmni barqaror rivojlantirish uchun zarur choralarni ko'rish imkonini beradi. Ular, shuningdek, sayyohlar qoniqishi va barqarorlik masalalaridan xabardorlikni yuqori darajada saqlab qolish uchun imkon beradi. Maqsadlar barqaror turizmning asosiy maqsadi mezbun mamlakat, turist va atrof-muhit o'rtasidagi muvozanatga erishishdan iborat ekanligini tasdiqlaydi.

Barqaror turizmni sertifikatlashtirish turistik kompaniya yoki boradigan joyning barqaror boshqaruvini o'lchash va nazorat qilish asoslariga asoslanadi. Sertifikatlashtirish - bu faoliyat yoki mahsulotning ma'lum standartlarga javob berishini ta'minlash usuli. Ko'pgina tarmoqlarda tashqi bosimga qarshi turish uchun xususiy sektor tomonidan standartlar yoki sertifikatlash dasturlari ishlab chiqilgan. Sertifikatlash "obyekt, mahsulot, jarayon yoki xizmatning ma'lum standartlarga javob berishiga baho beradigan, tasdiqlaydigan va yozma ravishda ishonchni ta'minlaydigan ixtiyoriy tartib. Bu asosiy standartlarga javob beradigan yoki undan yuqori bo'lganlarga sotiladigan logotipni mukofotlaydi.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, Turizm sohasida turli tashkilotlar tomonidan turizmning turli jabhalarini o'lchaydigan sertifikatlash dasturlari ishlab chiqilgan bo'lib, ular butun turizm sohasi uchun sifatdan tortib, barcha sohalar uchun barqarorlik va ekoturizmga amal qiladi. Hozirda dunyo bo'ylab 100 dan ortiq sertifikatlash dasturlari mavjud. Ular usuli, sifati, mezonlari mazmuni va ko'lami bilan farq qiladi. Mamlakatimizda ham barqaror turizmni sertifikatlash sohasining rivojlanishi bu turistlar oqimini ko'paytirishga va resurslardan oqilona foydalanishga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ostanov O. (2017) Turizm xizmatlar bozorini rivojlantirishda marketing muammolari va yechimlari. Magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. Samarqand-2017

2. Borinova A. S. (2017). Razvitie marketinga v turizme v sovremennix usloviyax // Economics. №7 (28). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-marketinga-v-turizme-v-sovremennyh-usloviyah> (data obrasheniya: 29.04.2022).
3. Internet manbalari: <https://daryo.uz/2023/02/04/ozbekistonda-turizm-kecha-va-bugun>;
4. <https://uzbektourism.uz> O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat va turizm vazirligi veb-sayti;
5. <https://stat.uz> O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi veb-sayti;
6. <https://lex.uz/> qonuniy kuchga ega bo‘lgan qarorlar, farmoishlar va boshqa huquqiy xujjatlar uchun;
7. https://t.me/statistika_rasmiy O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasining telegram kanali.